

21.6.2016

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

Asia

**Luonnonvarakeskuksen lausunto¹
hallituksen esityksen luonnoksesta metsälahjavähennykseksi,
Valtiovarainministeriö, VM/841/03.01.00/2016**

Lausunnon antaja Luonnonvarakeskus (Luke), Viikinkaari 4, 00790 Helsinki

Politiikan lähtökohdat ja tavoitteet

Suomessa yksityishenkilöt omistavat suurimman osan metsämaasta. Metsänomistajia ja pieniä metsätiloja on paljon, metsänomistajien keski-ikä korkea ja eläkeläisten osuus omistajista suuri. Vuonna 2009 metsänomistajien keski-ikä oli 60 vuotta ja eläkeläisten osuus omistajista 45 prosenttia. Suomen yksityismetsätaloudelle on lisäksi ominaista, että metsätila siirtyy suvun sisällä perintönä, lahjana tai sukulaiskaupalla. Lähes joka toinen omistajanvaihdos tapahtuu perinnönjaon kautta, ja perinnön saaja saattaa olla jo itsekkin eläkeiässä tai lähellä sitä. Metsänomistajien käyttäytymistä käsitelleissä tutkimuksissa on havaittu, että metsänomistajien ikääntyminen vähentää heidän metsätaloudellista aktiivisuuttaan.

Metsätilojen rakenteen kehittämistä ja sukupolvenvaihdosten edistämistä on pidetty metsäpolitiikan yhtenä keskeisenä tavoitteena jo vuosikymmeniä. Myös Sipilän hallituksen ohjelman kohdassa *Puu liikkeelle ja uusia tuotteita metsästä* esitetään tavoitteiksi (1) *puun käytön monipuolistaminen ja lisääminen 15 miljoonalla kuutiometrillä vuodessa sekä sen jalostusarvon kasvattaminen*. Edelleen (2) *metsätilakokoa kasvatetaan tavoitteena yrittäjämäinen metsätalous sekä metsien hyvä hoito*.

Tavoitteiden saavuttamiseksi hallitusohjelman mukaan muun muassa (1) *edistetään sukupolvenvaihdoksia ja lisätään metsä- ja yrittäjävähennystä sekä nopeutetaan perikuntien elinkaarta* ja (2) *toteutetaan kansallista metsästrategiaa*. Keinoon ”*helpotetaan metsätilojen sukupolvenvaihdoksia ja/tai parannetaan metsävähennystä*” liittyvä verotuottojen laskennallinen alenema rajataan korkeintaan 20 miljoonaksi euroksi vuodessa.

Hallituksen esitysluonnoksen vastaavuus tavoitteiden kanssa

Metsätilojen sukupolvenvaihdosten edistäminen on tärkeä tavoite metsätilojen toiminnan aktiivisuuden ja jatkuvuuden kannalta. Omistajanvaihdosten aikaistumisella olisi todennäköisesti puun- ja metsäpalveluiden tarjontaa ja yleensä metsätaloudellista aktiivisuutta lisäävä vaikutus, koska tutkimusten mukaan nuoret ja keski-ikäiset metsänomistajat yleensä hakkaavat metsiään vanhempia sukupolvia enemmän.

¹ Tämä lausunto täydentää Luonnonvarakeskuksessa laadittuja julkaisuja, joissa on tarkasteltu ko. hallituksen esityksen ja sen vaihtoehtojen vaikutuksia: Hänninen ja Leppänen (2016) Metsätilamarkkinoiden aktivointi, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 23/2016, <http://jukuri.luke.fi/handle/10024/534907>, sekä Hänninen ja Leppänen (toim.) (2016) Metsäverotuksen kehittämistarpeet metsä- ja elinkeinopolitiikan kannalta, Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 27/2016, <http://jukuri.luke.fi/handle/10024/535237>.

Näkemyksemme mukaan hallituksen esitysluonnoksen sisältö ei kuitenkaan vastaa hallitusohjelman tavoitteita eikä kansallisen metsästrategian päämääriä. Myös esitetyn metsälahjavähennyksen käytännön toteutukseen liittyy useita ongelmallisia piirteitä. Esitysluonnoksen mielestämme keskeisimmät ongelmakohdat ovat seuraavat:

1. Esitetyssä metsälahjavähennysmallissa sukupolvenvaihdon huojennuksen saajien rajausta vain lahjoihin, mielivaltaiset tilakokorajat ja huojennuksen kohdistuminen yleisesti sisältävät piirteitä, jotka ovat metsänomistajien yhdenvertaisuuden kannalta periaatteellisesti kyseenalaisia ja heikentävät vähennyksen vaikuttavuutta. Todennäköiset vaikutukset eivät vastaa hallitusohjelman kunnianhimoisia tavoitteita.
2. Esitysluonnoksen painottuminen käytännössä ensisijaisesti lyhyen aikavälin puuntarjonnan kasvattamiseen pitkän aikavälin tarjontaedellytysten sijasta (ja kustannuksella) ei vastaa sukupolvenvaihdoksessa olennaista toiminnan jatkuvuuden ajatusta eikä metsäpolitiikalle asetettuja, metsän eri käyttömuodot huomioon ottavia kestävyystavoitteita.
3. Esitetty metsälahjavähennys ei edistäisi hallitusohjelman päätavoitetta, pitkäjänteisyyttä edellyttävää yrittäjämäistä metsätaloutta, vaan lähinnä kannustaisi huojennettavilla tiloilla puustopääoman lyhytjänteiseen realisointiin.
4. Vaikka huojennuksen rajausta pelkästään lahjoihin on ymmärrettävissä sukupolvenvaihdosten aikaistamisen kannalta, perintöjen sulkeminen pois ei ole yhdenvertaisuussyistä perusteltua. Perintövero on lainsäädännössä ollut ensisijainen ja lahjavero sen kiertämisen estämiseksi asetettu toissijainen vero. Perintö- ja lahjaveroja huojennettaessa käsittelyjärjestys olisi nähdäksemme sama: ensin perintö- ja vasta sitten lahjavero. Metsäpoliittiset perusteet eivät riittäne yllittämään yhdenvertaisuusnäkökulmaa ja muuttamaan järjestystä päinvastaiseksi.
5. Esitys myös synnyttäisi metsäpoliittisesti ristiriitaisen tilanteen: metsälahjavähennyksellä pyritään metsätilakoon kasvattamiseen, mutta perintötapauksessa säilytettäisiin nykyinen tilanne, jossa perintötila etenkin II-veroluokan maksurasituksen vuoksi joudutaan usein pirstomaan ja myymään tai ainakin tyhjentämään ennen aikaisin hakkuin. Esimerkiksi aiemman omistajan yllättävän ennenaikaisen kuoleman vuoksi metsätilan perintönä saaneiden epäedullinen kohtelu ei tunnu tasapuoliselta.
6. Hallitusohjelma pyrkii kasvattamaan metsätilakokoa tavoitteena yrittäjämäinen metsätalous ja metsien hyvä hoito. Esitysluonnoksen perusteella ensisijaiseksi tavoitteeksi on kuitenkin valittu puuntarjonnan kasvattaminen. Hakkuiden lisääminen on ylipäättänsä poliittisena tavoitteena kyseenalaista, ellei markkinoilla ole vastaavaa puun lisäkysyntää. Jos kysyntä pysyy ennallaan, politiikkakeinoin markkinoille saatava puun lisätarjonta huomattavalta osin korvaisi muuta, omaehtoista puuntarjontaa.

7. Vaikka esitetyt toimet voisivat jossain määrin kasvattaa tilakokoa ja nopeuttaa perikuntien elinkaarta, esityksessä on useita sen vaikuttavuutta merkittävästi rajoittavia piirteitä. Metsälahjavähennys kohdistuisi jo lähtökohtaisesti huomattavan pieneen osaan metsänomistajista huojennettavien tilojen kokoon liittyvien ja muiden rajoitusten vuoksi. Kun vähennys lisäksi tehtäisiin hyvityksenä metsätalouden puhtaiden pääomatulojen kautta, sitä voisivat käyttää vasta vähimmäiskoon reilusti ylittävät metsätilat sikäli kuin niillä on hakattavaa puustoa. Tämän vuoksi vähennystä mahdollisesti käyttävien metsätilojen joukko jäisi suppeaksi.
8. Vaikka esitetty metsälahjavähennys ehkä kannustaisi sukupolvenvaihdoksiin, se ei edistäisi yrittäjämäistä, pitkäjänteisyyttä edellyttävää metsätaloutta eikä metsien hyvää hoitoa. Pikemmin vähennyksen saanti edellyttäisi huojennettavilla tiloilla hakkuista pidättäytymistä ennen lahjan antoa sekä 15 vuoden kuluessa lahjan annon jälkeen taloudellisesti ja puuntuotannollisesti ennenaikaisia hakkuita, etenkin II-veroluokassa jopa tilan tyhjentämistä kaikesta puustosta. Tällöin ei ole kysymys toiminnan jatkuvuudesta, johon yritysten sukupolvenvaihdoksissa pyritään, eikä myöskään kestävästä metsätaloudesta. **Tätä valottaa esimerkkilaskelma Pielavedellä sijaitsevasta metsätilasta (ks. liite).**
9. Suomen metsäpolitiikan päämääränä on turvata metsien käyttöön perustuva hyvinvointi ja metsäluonnon monimuotoisuus. Haasteena on sovittaa yhteen kestävyiden eri ulottuvuudet ja metsien eri käyttömuodot (puuntuotanto, ilmastohyödyt, virkistys, muut aineettomat hyödyt ja luontoarvot). Metsäpolitiikan ja laajemmin talouspolitiikan päämäärien ja kestävyiden näkökulmasta käytettävien politiikkakeinojen tulisi olla mahdollisimman neutraaleja metsän käyttötapojen suhteen. Esitetty metsälahjavähennys on kuitenkin käytännössä sidottu vain puun myyntiin. Luonnoksessa mainittu mahdollisuus saada vähennys myös metsätalouden pääomatuloksi luettavasta ympäristötuesta on merkityksetön. Esimerkiksi 2014 puunmyyntitulot olivat 1,5 miljardia euroa mutta pääomatuloina verotettavat ympäristötuet vain murto-osa tästä, 6 miljoonaa euroa (valtion budjetissa 2016 ympäristötukia on 3 milj. euroa). Eri käyttömuotojen selvän epäneutraali kohtelu loisi lahjan saajalle taloudellisen kannustimen hakata myös metsien muiden käyttömuotojen tai suojelun kannalta arvokkaita luontokohteita.
10. Metsälahjavähennyksen laskenta metsätalouden puhtaasta tulosta kannustaa vähentämään metsätalouden menoja (ml. metsänhoitoinvestointeja) niin kauan, että metsälahjavähennys on kokonaisuudessaan käytetty. Tämä on selvästi vastoin metsien hyvän hoidon tavoitetta ja kestävä metsätalouden perusteita.
11. Esitetyllä metsälahjavähennyksellä olisi kielteisiä vaikutuksia metsäkiinteistömarkkinoihin. Koska lahjoituksen saajan olisi käytännössä pidettävä lahjaksi saamansa metsäkiinteistö (vähintään 90 % siitä) 15 vuotta lahjoituksesta, vähennys pitäisi metsäomaisuuden entistä lujemmin suvun piirissä. Koska metsälahjavähennys suosisi runsaspuustoisten tilojen lahjoittamista niiden myynnin sijaan, erityisesti runsaspuustoisten metsätilojen tarjonta vapailla

markkinoilla vähenisi. Kuitenkin juuri tällaisten tilojen tarjonnan lisääntyminen on edellytys yrittäjämäisen metsätalouden yleistymiselle. Edelleen vähennys nostaisi kaikkien metsäkiinteistöjen arvoa, mikä kasvattaisi sekä huojennettavien tilojen lahjaverokertymää että huojentamattomien tilojen lahja- ja perintöverokertymää. Tämä vaikeuttaisi aktiivista ja/tai yritysmäistä metsätaloutta harjoittavien metsänomistajien lisämetsän hankintaa.

12. Koska metsälahjavähennys ohjaisi lahjoittamaan metsäkiinteistöjä sen sijaan että niitä myytäisiin (markkinoilla tai sukulaisille), vastikkeellisiin luovutuksiin sidotun metsävähennyksen puuntarjontaa lisäävä vaikutus vähenisi ja metsälahjavähennyksen nettovaikutus puun tarjontaan jäisi oletettua pienemmäksi. Ehdotetussa muodossaan metsälahjavähennys ei myöskään kannustaisi metsänomistajia luopujan näkökulmasta usein tärkeisiin lahjanluonteisiin kaappoihin.
13. Tietyn metsätilan arvostamislain mukaisen arvon (40 000 €) ja sen myötä tietyn tilakoon asettaminen verohuojennuksen ehdoksi on ongelmallista. Tutkimusten mukaan tilakoko ei selitä metsätalouden kannattavuutta tai puun myynnin aktiivisuutta, ts. pienillä metsätiloilla harjoitetaan keskimäärin yhtä aktiivista metsätaloutta kuin suurillakin. Pieniä tiloja saatetaan hoitaa jopa aktiivisemmin kuin suuria, mikä johtunee ainakin osin omatoimisuuden korostumisesta. Tilakoon vaikutuksesta metsätalouden ja puunhankinnan kustannuksiin ei ole kattavaa tutkimustietoa. Olemassa olevasta tiedosta ei löydy perusteita vähennyksen saannin kynnysarvon asettamiselle esimerkiksi Etelä-Suomessa noin 45 hehtaariin. Kun kynnysarvo ilmeisesti perustuu yksinomaan enintään 20 milj. suuruiseen laskennallisen verokertymän alenemaan, on vaarana että vähennysoikeuden kohdistuminen muodostuu mielivaltaiseksi eikä vastaa asetettuja tavoitteita. Vähennyspohjaa automaattisesti muodostava 100 ha:n pinta-alaraja on yhtä lailla perustelematon.
14. Metsätilojen sukupolvenvaihdosten edistämistä verotuksen avulla voidaan perustella joko metsäpolitiikan tai elinkeino- ja työllisyyspolitiikan tavoitteilla tai molemmilla. Yhdenvertaisuuden kannalta (Tuori 2011, Ojanen 2011²) metsänomistajakunnan *enemmistöä* (toimialaa) koskeva huojennus olisi luontevaa perustella ensisijaisesti metsäpoliittisin, *vähemmistöä* (esim. yrittäjämäisiä metsänomistajia) koskeva huojennus taas elinkeino- ja työllisyyspoliittisin tavoittein. Esitysluonnoksessa metsälahjavähennys on perusteltu ennen muuta metsäpoliittisesti, vaikka vähennys on rajattu koskemaan vain *selvää vähemmistöä* metsänomistajista. Metsäpoliittisetkin perustelut näyttävät painottuvan puun tarjonnan lisäämiseen.

² Metsätiloille esitetystä sukupolvenvaihdoshuojennuksen mahdollisesta rakenteesta on vuonna 2011 julkaistu kaksi perustuslakiasiantuntijoiden lausuntoa (Tuori 2011 & Ojanen 2011. Julkaisussa: Metsätilakoon ja rakenteen kehittäminen - Työryhmän taustaselvitykset. Työryhmämuistio, MMM 2011:3, osa 2.

Loppupäätelmä ja mahdollinen vaihtoehtoinen ratkaisu

Edellä esitetyistä syistä hallituksen esitysluonnos ei mielestämme muodosta metsäpolitiikan tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaista ja tehokasta kokonaisuutta. Metsälahjavähennyksen kohdistaminen vain lahjoihin eikä perintöihin, huojennettavan tilan vaadittu vähimmäisarvo (40 000 €) sekä vähennyksen toteutustapa sisältävät vakavia puutteita metsänomistajien yhdenvertaisuuden samoin kuin metsätalouden kestävyiden ja metsien eri käyttömuotojen kannalta.

Näkemyksemme mukaan esitys on perusteltua palauttaa hallitusohjelman tavoitteen ”metsätila-kokoa kasvatetaan tavoitteena yrittäjämäinen metsätalous sekä metsien hyvä hoito, keinona sukupolvenvaihdosten edistäminen” mukaiseen valmisteluun. Sukupolvenvaihdoksessa tavoitellaan yleensä yrityksen toiminnan jatkuvuutta ja kestävyttä. On vaikea nähdä, miten tätä enempää kuin erityistä pitkäjänteisyyttä edellyttävää yrittäjämäistä metsätalouttaakaan edistettäisiin metsälahjavähennyksellä, joka päinvastoin kannustaa merkittävään tuotantopääoman realisointiin.

Jotta toimenpiteet edistäisivät tehokkaasti hallitusohjelman tavoitteena olevaa yrittäjämäistä metsätaloutta, sukupolvenvaihdosten edistämiseksi valmisteltavan perintö- ja lahjaverojärjestelyn tulisi näkemyksemme mukaan

1. painottua markkinoiden lyhyen ajan ohjailun sijasta pitkän aikavälin tuotantoedellytysten kehittämiseen
2. tukea metsätilojen jatkuvuutta ja kannustaa lyhytjänteisen puustopääoman realisoinnin sijasta aidosti yrittäjämäiseen, pitkäjänteiseen toimintaan
3. kohdella perintöjä suhteessa lahjoihin tasapuolisemmin niin, että myös perintönä siirtyville metsätiloille jää mahdollisuus metsätalouden jatkuvuuteen
4. kohdella ns. puhtaita metsätiloja tasapuolisemmin suhteessa maataloutta harjoittaviin tiloihin niin, että myös metsätalous tunnustetaan itsenäisenä yrittäjätoiminnan alana
5. olla toteutukseltaan selkeä ja hallinnollisesti yksinkertainen, mieluummin kertaluonteinen huojennus kuin uusi vähennyskertymän pitkäaikaista seurantaa edellyttävä järjestely.

Lausunnon liitteessä on esitetty todellisen tilan tietoihin perustuva esimerkkilaskelma metsälahjavähennyksen vaikutuksista sekä yksityiskohtaisempia perusteluja ja arvioita esitysluonnoksesta.

Helsingissä 21.6.2016

Sari Forsman-Hugg

Yksikön johtaja

Luonnonvarakeskus, Talous ja yhteiskunta – yksikkö

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet Luonnonvarakeskuksesta professori Jussi Uusivuori, erikoistutkija Ville Ovaskainen, vanhempi tutkija Harri Hänninen sekä varttuneet tutkijat Jani Laturi, Jussi Leppänen, Jussi Lintunen ja Esa-Jussi Viitala.

LIITE LUONNONVARAKESKUKSEN LAUSUNTOON: Esimerkkilaskelma ja yksityiskohtaisempia kommentteja

1 Esimerkkilaskelma metsälahjavähennyksen vaikutuksista

Sivulta 15 alkaen kuvataan metsälahjavähennysoikeuteen liittyvät ehdot ja rajoitukset. Erityisesti on syytä kiinnittää huomiota metsälahjavähennyksen vähennyskohtaan ”metsätalouden puhtaasta pääomatulosta”, alarajan 1 500 euron vähimmäismäärään, ja korkeintaan 50 prosentin osuuteen metsätalouden puhtaasta pääomatulosta. 50 prosentin rajoituksesta mainitaan, että ”Rajoituksella saavutetaan se, että vähennysedun täysimääräinen hyödyntäminen edellyttää riittävän määräisiä hakkuita”. Tätä väitettä on valaisevaa tarkastella esimerkin avulla.

Tarkastellaan Pielavedellä sijaitsevaa metsätilaa (taulukko 1) ja oletetaan, että tilalla suunnitellaan sukupolvenvaihdosta. Kyseessä on todellinen myynnissä oleva kohde Metsätilat.fi - verkkosivustolla, katsottu 6.6.2016. Pielavedellä verotuksessa määritelty metsän puhdas tuotto on 96,34 €/ha/vuosi. Arvostamislain mukainen arvo on siten 963,40 €/ha. 40 000 euron kynnyksarvolla huojaennettava minimikoko on 41,5 ha. Tilan ala on 84,9 ha, pieniä taimikoita (kehitysluokka T1) on 5,3 ha, nuoria kasvatusmetsiä (2) 13,9 ha, varttuneita kasvatusmetsiä (3) 57,5 ha ja uudistuskypsiä metsiä (4) 8,2 ha. Laskennassa käytettävät uudistamiskulut ovat 1 250 euroa/ha, taimikonhoitokulut 500 euroa/ha ja uudistamisen varmistamiskulut 400 euroa/ha. Mikäli uudistuskypsät metsiköt päätehakattaisiin nyt, niistä kertyisi tuloja 63 314 euroa ja 1. vuosikymmenellä metsänhoitomenoja 17 630 euroa.

Esimerkkitalan ns. metsätaloudellinen arvo on 246 000 € (2 900 €/ha). Verottajan ohjeilla laskettava käypä arvo eli ”tila-arvio” on 212 000 € (2 500 €/ha), sillä Metsäkeskuksen mukaan verottaja ei ole toistaiseksi edellyttänyt odotusarvojen (tulevaisuuden tulomahdollisuuksien) lisäämistä tila-arvioon. Vertailukaupoissa Pohjois-Savon metsätilojen käyvät arvot olivat 2015 Maanmittauslaitoksen³ mukaan mediaanihinnaltaan 2 758 €/ha, keskihinnaltaan 3 086 €/ha ja Metsälehden verkkosivujen Hannun hintaseurannan mukaan 3 157 €/ha (uudistuskypsien metsiköiden osuus 8 %, keskipuusto 101 m³/ha)⁴. Verottajan kauppahintatilastoihin perustuva hehtaarihintaperusteinen ohje käyväälle arvolle Pohjois-Savossa on 3 000 €/ha. Verottajan mukaan tietojen hankkiminen ei ole yleensä tarpeen vähäisistä 15 hehtaaria pienemmistä metsäalueista. Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa vähäisenä metsäalueena voidaan pitää 30 ha ja Lapin maakunnassa 60 ha. Kauppahintatilastoja käytetään myös, jos tila-arviota ei ole saatavilla.

³ Kiinteistöjen kauppahintatilasto 2015. Maanmittauslaitos.

http://www.maanmittauslaitos.fi/sites/default/files/kiinteistojen_kauppahintatilasto_2015_0.pdf

⁴ Metsälehden verkkosivuilla oleva Hannun hintaseuranta: <http://www.metsalehti.fi/Metsamaa/Hannun-hintaseuranta/Dates/2016/1/Kuukausikatsaus-tammikuu-2016/>

Taulukko 1. Todellinen esimerkkitalanne Pielavedeltä.⁵Pinta-ala 84,9 ha, puusto 11 400 m³, 134 m³/ha

Metsän arvon osatekijät	euroa	Metsätaloudellinen arvo	euroa
Metsämaan arvo	20 173 €	Metsämaan arvo	20 173 €
Puuston arvo	406 446 €	Puuston arvo	406 446 €
Uudistushakkuista kertyvä puusto	63 314 €	Taimikoiden arvo	6 824 €
Harvennushakkuista kertyvä puusto	7 272 €	Metsänhoitokulut	0 €
Kasvatettavan puuston hakkuuarvo	205 093 €	Yhteensä	433 443 €
Kasvatettavan puuston odotusarvolisä	130 767 €	Kokonaisarvon korjaus -36%	-156 040 €
Taimikoiden arvo	6 824 €	Yhteensä	277 404 €
Yhteensä	433 443 €	Muut kulut	-31 429 €
<i>Euroa/ha</i>	<i>5 105 €</i>	Muut arvot	0 €
		Arvioitu kokonaisarvo	245 975 €
		<i>Euroa/ha</i>	<i>2 897 €</i>
Verottajan ohjeiden mukainen käypä arvo	euroa	Metsälahjavähennyksen laskenta (211 873 eur)	
Metsämaan arvo	20 173 €	Lahjavero I veroluokassa	27 788 €
Uudistushakkuista kertyvä puusto	63 314 €	Lahjavero II veroluokassa	65 158 €
Harvennushakkuista kertyvä puusto	7 272 €	Kynnysarvon ylitys I veroluokassa	14 199 €
Kasvatettavan puuston hakkuuarvo	205 093 €	Kynnysarvon ylitys II veroluokassa	33 293 €
Taimikoiden arvo (kustannusarvo)	6 824 €	Metsälahjavähennyspohja I veroluokassa	31 237 €
Yhteensä	302 676 €	Metsälahjavähennyspohja II veroluokassa	73 245 €
Kokonaisarvon korjaus (-30 %)	-90 803 €		
Käypä arvo	211 873 €	Metsälahjavähennyksen käyttämiseksi	
<i>Euroa/ha</i>	<i>2 496 €</i>	vaadittava metsätalouden puhdas pääomatulo	
		<i>I veroluokka</i>	62 474 €
<i>Arvostamislain mukainen arvo</i>		<i>II veroluokka</i>	146 490 €
84,9 x 963,40 euroa	81 793 €	Suhteessa välittömiin hakkuumahdollisuuksiin	
<i>Euroa/ha</i>	<i>963 €</i>	<i>I veroluokka</i>	89 %
		<i>II veroluokka</i>	208 %

Taulukossa 1 kuvatussa esimerkkitapauksessa metsälahjavähennyksen käyttämiseksi metsätilalta on hakattava kaikki uudistushakkuukohteet ja kaikki harvennushakkuukohteet.

I veroluokassa hakkuista saadut bruttotulot riittävät metsälahjavähennyksen täysimääräiseen käyttöön, mutta metsänomistajan on tingittävä merkittävästi metsänhoitotöistä, jotta metsälahjavähennys voitaisiin tehdä, koska vähennys tehdään metsätalouden puhtaasta tulosta. Hänen on jätettävä kaksi hehtaaria kahdeksasta istuttamatta ja kaikki taimikoiden varmistus- ja hoitotyöt tekemättä ainakin siihen asti, kunnes kaikki metsälahjavähennykset on tehty. Tilalla on tosin vielä kasvatettavaa puustoa, josta on mahdollista saada lisää hakkuutuloja. Näiden hakkaaminen ennen aikaisesti saattaisi mahdollistaa hoitotöiden rahoituksen ja metsälahjavähennyksen tekemisen koko määrästä metsänhoitotöitä viivästyttämättä.

⁵ <http://www.metsatilat.fi/jarvisuomi/metsatilat/pielavesi/aittosuo-389-595-417-3-89-maaraala>

II veroluokassa metsälahjavähennystä ei ole mahdollista tehdä koko määrästä, vaikka kaikki hakattaisiin. Mikäli kaikki kasvatettavat 3.-kehitysluokan puustotkin päätehakattaisiin ja metsänhoitotoimet tehtäisiin ohjeiden mukaan, uudistuskypsistä ja kasvatettavista puustoista kertyisi tuloja nettona 134 000 €, mikä on vähemmän kuin täyden metsälahjavähennyksen tekoon vaadittavat 146 000 €. Seuraavia ”ensimmäisiä tuloja” odoteltaisiin vuosikymmeniä.

Esimerkin valossa on syytä kysyä, mihin tällaisella sukupolvenvaihdoshuojennuksella pyritään. Huojennus kannustaisi II-veroluokassa tilan tyhjentämiseen kaikenikäisestä edes jollain tavoin myyntikelpoisesta puustosta. Ns. tila-arviona tehty metsän käypä arvo voi lisäksi aliarvioida todennäköistä luovutushintaa, kuten esimerkissä. Tila-arvion laskentaa on mahdollista muuttaa milloin tahansa hallinnollisella päätöksellä, koska tavoitteena on käyvän arvon määrittely mahdollisimman oikein. Kuvatussa esimerkissä korkeampi käypä arvo merkitsisi korkeampaa lahjaveroa ja edelleen suurempia metsätalouden puhtaan pääomatulon tavoitteita.

Sivulta 17 alkaen käsitellään esityksen vaikutuksia metsänomistajille. Metsälahjavähennystä vaativat metsänomistajat joutuvat maksamaan puun myynnistä pääomatuloveron, vaikka tietävät saavansa sen takaisin. Kun näin tapahtuisi vuodesta toiseen jopa 15 vuoden ajan, voidaan kysyä, onko tämä hyvän ennakonperintäkäytännön mukaista.

Sivulla 17 mainitaan myös, että ”Jos metsänomistajalla ei ole hakattavissa olevaa metsää lahjaksi saadusta muusta metsästä tai sitä vain vähän, hän voi hyödyntää vähennyspohjaa 15 verovuoden aikana lahjoitusvuoden jälkeen. Tällöin osapuolten voi olla kannattavaa lykätä lahjoitusta lahjaverosta aiheutuvan kustannuksen vuoksi”. Entä jos lahjoituksenjättäjä kuoleekin yllättäen? Eliniän epävarmuuden vuoksi kannattaisi pikemminkin pyrkiä aikaiseen lahjoitukseen. Toisaalta miksi sukupolvenvaihdosta pitäisi viivästyttää, jos metsänomistaja katsoo olevansa siinä iässä, jossa sukupolvenvaihdos olisi syytä tehdä? Edelleen ”näissä tapauksissa sukupolvenvaihdoksista aiheutuva lahjaverokustannuskaan ei ole suhteessa suuri, koska hakattavissa oleva puusto muodostaa merkittävän osan metsätilan käyvästä arvosta”. Taulukon 1 esimerkki vastaa tähän arvioon.

2 Esityksen yksityiskohtien arviointia ja yksityiskohtaisia perusteluja

Sivulla 10 todetaan: ”Hiljattain toteutetun selvityksen mukaan metsävarat ja puuntuotantopotentiaali eivät ole rajoite merkittävällekin määrälle investointeja, mutta niiden myötä lisääntyvä puun kysynnän arvioitiin asettavan suuria haasteita puuntarjonnalle ja raaka-ainehuollolle. Raaka-ainehuollon turvaamisen katsottiin vaativan merkittäviä toimenpiteitä muun muassa metsäpolitiikassa.” Toteamuksessa on kuitenkin sivuutettu puuntarjonnan ennakoitu kasvu. Luonnonvarakeskuksen ”Politiikka ja luonnonvarat” -tutkimusraportin⁶ (s. 10–19) mukaan Suomessa markkinoille tuleva puuntarjonta kasvaa merkittävästi 2020-luvulla. Raportin perusteella ei ole tieteellisiä perusteita lisätä politiikkatoimia puuntarjontaan, lukuun ottamatta toimia jotka korjaavat markkinoiden vääristymiä.

⁶ Uusivuori, J., Hildén, M., Lehtonen, H., Rikkinen, P. & Makkonen, M. (toim.) 2015. Politiikka ja luonnonvarat. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 20/2015. 57 s.
<http://jukuri.luke.fi/handle/10024/485848>.

Sivuilla 10-11 todetaan: ”Hallitusohjelman mukaisiin tavoitteisiin pyrittäisiin sukupolvenvaihdoksia edistämällä, koska hallitusohjelman tavoitteita ei voida välittömästi edistää hallitusohjelmassa mainitulla vaihtoehtoisella toimenpiteellä, metsävähennyksen parantamisella...”. Tehtyjen selvitysten perusteella olemme tästä johtopäätöksestä samaa mieltä. Lisäksi metsävähennyksen kasvattaminen muuttaisi metsätilamarkkinoita siten, että kasvava kysyntä ja kasvava ostajien maksukyky valuisivat ainakin osittain metsämaan hintoihin. Tietyt metsävähennyksen kohdistumista parantavat toimet olisivat kuitenkin perusteltuja. Verotusyhtymissä metsävähennys tulisi kohdistaa osakkaaseen verotusyhtymän sijasta. On myös perusteita laajentaa metsävähennys luonnollisten henkilöiden omistamille avoimille yhtiöille ja kommandiittiyhtiöille, koska ne ovat periaatteessa verotusyhtymiin rinnastettavia toimijoita.

Ylipäänsä **sivuilla 11–13** esitetään useita PerVL 55§:n mukaiseen huojennukseen liittyviä ongelmia, jotka ikään kuin poistuisivat metsälahjavähennyksessä. Näin ei kuitenkaan ole, esimerkkinä olkoon vaikkapa tuottoarvon soveltaminen tiloille. Erityisesti **sivun 12** väite ”perintö- ja lahjaverohuojennus painottuisi enemmän passiiviomistuksiin, mikä osaltaan heikentäisi huojennuksen vaikuttavuutta” ei ole millään tavoin perusteltu. Sukupolvenvaihdoksissa jatkajat ovat useimmiten pääomarajoitteisia (varsinkin nuoret yleensä lähes varattomia), mistä syystä heillä ei ole mahdollisuutta maksaa tilasta täyttä arvoa vastaavaa hintaa.

Sivulla 13 esitetään: ”Vaikuttavuuden kannalta vaihtoehdon heikkoutena on kuitenkin se, että se ei välittömästi kannusta puun myyntiin, eikä suoranaisesti myöskään kohdistuisi yrittäjämäiseen metsätalouteen sitä edistäen”. Lain tavoitteena ei tulisi olla puun myyntiin kannustaminen etenkin välittömästi, jos pyritään yrittäjämäiseen metsätalouteen. Yrittäjämäisen metsätalouden hakkuupäätösten tulisi perustua metsänomistajan pitkäjänteisiin tavoitteisiin. Puuntuotantoa tukevan lainsäädännön ei tule vääristää yrittäjämäisen metsänomistajan hakkuupäätöksiä.

Sivulla 13 tulkitaan virheellisesti maatalousyrittäjän eläkelakia. Pakollisen maatalousyrittäjän eläkevakuutuksen edellytyksenä on vähimmäistyötulon ylittäminen (noin 3 800 euroa vuodessa). Pinta-alarajoja käytetään vain, jos muuta tietoa tästä ei ole olemassa (Maatalousyrittäjän eläkelaki 1280/2006, 17§). Kun vakuutusvelvollisuuden raja on määritelty euroissa (ei hehtaareissa), se perustelisi tilakoosta periaatteessa riippumattomana tekijänä metsänomistajien välistä keskinäistä erottelua huomattavasti paremmin, olkoonkin että metsänomistaja voi periaatteessa tällä keinoin ”ostaa itselleen vähennyksen” (s. 12).

Sivulla 14 todetaan: ”Toimenpide toteuttaisi metsäpoliittisia tavoitteita perintö- ja lahjaverohuojennusta tehokkaammin.” Tässä metsäpolitiikan tavoitteeksi on katsottu yksinomaan lyhyen aikavälin puuntarjonnan lisääminen, vaikka maa- ja metsätalousministeriön mukaan metsäpolitiikan päämääränä on turvata metsien käyttöön perustuva hyvinvointi ja metsäluonnon monimuotoisuus. Käytännössä puuntarjonnan lisääminen aiheuttaa aina samalla myös suojelun lisäämistarvetta. Pahimmillaan yksipuolinen metsäpolitiikka johtaisi uusiin metsäsotiin, joissa metsäteollisuustuotteiden vientimaihien viestitettäisiin Suomen metsäpolitiikan olevan ekologisesti kestävämpi. Lain johdosta suuret metsätalouteen panostaneet metsätilat ajoittaisivat hakkuuta sukupolvenvaihdoksien yhteyteen ja toimenpiteen vaikuttavuus kokonaispuuntarjontaan olisi

epäselvä. Puunmyyntituloja painottavien metsätilojen kannattavuus (brutto) vähenisi, mutta huojennukseen oikeutettujen tilojen verojen jälkeiset tulot ja varallisuus kasvaisivat.

Sivulla 19 kuvataan, että ”yritysmäiset ja keskimääräistä suuremmat metsätilat tekevät puukauppaa säännöllisemmin”. Esitetyn metsälahjavähennyksen vaikutukset voivat kuitenkin kärjistää näiden tilojen puukaupan säännöllisyyttä ja määriä. Aiemmin kertaluonteisena sukupolvenvaihdosshokkina oli maksettava perintö- tai lahjavero. Nyt shokiksi on muodostumassa lahjaveron omavastuuosuus ja sen lisäksi metsälahjavähennyspohjan käyttämiseksi 50 prosentin vähennyskaton vuoksi tarvittava metsätalouden puhtaan tulon kaksinkertainen määrä. Taulukon 1 esimerkki kuvastaa vaikutuksia.

Sivulla 21 mainitaan: ”Potentiaalisten metsälahjavähennysasiakkaiden ennakoiva ohjaus on olennaisen tärkeää uudesta vähennyksestä verotuksen toimittavalle viranomaiselle koituvan työmäärän kannalta. Mitä paremmin verovelvolliset osaavat hahmottaa oikeutensa vähennykseen ja laskea vähennyspohjan suuruuden sekä vaatia verovuoden vähennyksen oikean suuruusena, sitä vähemmän Verohallinnolle aiheutuu vähennykseen kohdistuvaa valvontatyötä”. Eesityksen hallinnollista rasitusta lisää edelleen se, että verohallinnon ja asiakkaiden tulisi ylläpitää tietoa käyttämättömästä metsälahjavähennyspohjasta 15 vuotta lahjoituksen jälkeen.

Sivulla 21 todetaan: ”esityksen voidaan olettaa lisäävän erityisesti kasvatushakkuita. Tämän johdosta hakkuupinta-alat lisääntyvät erityisesti metsissä, joissa ympäristöarvot ovat tyypillisesti vähäisempiä kuin vanhoissa metsissä. Metsälahjavähennyksen tehokas hyödyntäminen lisää kuitenkin myös hakkuita uudistuskypsissä metsissä”. Metsälahjavähennys on rajattu koskemaan vain suurehkoja tiloja, jotka ovat todennäköisesti myös yrittäjämäisempiä kuin metsätilat keskimäärin. Tällaisten metsätilojen hakkuupäätöksiin on tarpeetonta vaikuttaa poliittisin ohjauskeinoin. Lisäksi esityksen vaikutus puun tarjontaan on epäselvä.

Sivulla 23 todetaan, että lahjanluonteisessa kaupassa raja-arvoja sovellettaessa huomioon otettaisiin vain lahjaa vastaava osuus metsämaasta. Tällä olisi lahjanluonteisia kauppia ja sukupolvenvaihdoksia vähentävä vaikutus, sillä yksi sukupolvenvaihdosten luopujan motiiveista on yleensä edes osittaisen vastikkeen saaminen metsätilastaan. Nyt vastiketta maksavalta jatkajalta rajoitetaan tai jopa poistetaan sukupolvenvaihdoskannustin, jolloin palataan nykytilanteeseen. Elinkeino- ja työllisyysperustein myönnettävässä PerVL 55§:n mukaisessa huojennuksessa näin ei kävisi, vaan vastikkeen osuus vähentäisi lahjan määrää samassa suhteessa ja progressiivisen lahjaveron vuoksi myös hieman tätä enemmän lahjaveron määrää.